

บทที่ 5
บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ธนาคารไม่มีดอกเบี้ยที่มีมาจากหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ที่ได้กำหนดห้ามการคิดดอกเบี้ยไว้ในหลักคำสอนของศาสนาเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการทำธุรกิจของชาวมุสลิม หลักการดังกล่าวได้นำมาบัญญัติเป็นกฎหมายของอาณาจักรอิสลาม นับแต่ยุคท่านศาสดามุฮัมมัด (ค.ศ. 610) จนถึงยุคอาณาจักรอุมัยยะฮ์ (ค.ศ. 1926) เมื่ออาณาจักรอิสลามตกเป็นอาณานิคมของประเทศยุโรปตะวันตก ได้มีการยกเลิกการใช้กฎหมายอิสลามในดินแดนอาณานิคมดังกล่าว (ยกเว้นกฎหมายเกี่ยวกับครอบครัว มรดก) ต่อมาเมื่อดินแดนเหล่านั้นได้รับอิสรภาพจากการเป็นอาณานิคม ก็ได้มีการนำกฎหมายอิสลามมาใช้บังคับอีกครั้งในประเทศต่างๆ ไม่ว่าจะป็นลักษณะของการนำมาแทนที่กฎหมายเดิมที่ดูวางไว้ในสมัยอาณานิคมที่ละเล็กทีละน้อย จนถึงกาเปลี่ยนแปลงระบบกฎหมายทั้งหมดเป็นระบบกฎหมายอิสลามเช่นการปฏิวัติเป็นสาธารณรัฐอิสลามแห่งอิหร่าน เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งคือการนำเอาระบบธนาคารไม่มีดอกเบี้ยมาใช้แทนระบบธนาคารพาณิชย์ปัจจุบันที่มีการประกอบธุรกิจบนพื้นฐานของการคิดดอกเบี้ย กฎหมายอิสลาม (Shari'a) ที่ได้นำมาใช้ในการประกอบธุรกิจของธนาคารไม่มีดอกเบี้ยคือ กฎหมายอิสลามสาขามูอามาละฮ์ การนำกฎหมายดังกล่าวมาใช้จะต้องนำหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์กฎหมายตามหลักกฎหมายอิสลามโดยวิเคราะห์ตามลำดับความสำคัญดังนี้ คัมภีร์อัล-กุรอาน ซุนนะฮ์หรือฮาดิษ (บันทึกคำพูดและพฤติกรรมของท่านศาสดามุฮัมมัด) การอิจญ์มะ (มติจากการประชุมของนักปราชญ์) และกียาส (การใช้หลักเหตุผลเฉพาะเรื่อง)

ระบบการธนาคารไม่มีดอกเบี้ย เป็นระบบการธนาคารแบบหนึ่งที่น่าระบบการประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์มาปรับปรุง เปลี่ยนแปลง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการขจัดดอกเบี้ยออกจาก การประกอบธุรกิจของธนาคาร เนื่องจากศาสนาอิสลามได้ห้ามการคิดดอกเบี้ย โดยให้เหตุผลว่าการคิดดอกเบี้ยเป็นวิธีการค้ำเนินธุรกิจที่เขาเปรียบสังคม กล่าวคือผู้ให้กู้ยืมเงินไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อการขาดทุนหรือกำไรของผู้กู้รวมทั้งไม่เป็นการช่วยเหลือกันในสังคม แนวคิดเรื่องการคิดดอกเบี้ยนับเป็น เรื่องหนึ่งที่นักเศรษฐศาสตร์มีความเห็นขัดแย้งกัน กล่าวคือ นักเศรษฐศาสตร์กลุ่มนีโอ คลาสสิก เห็นว่า ดอกเบี้ยเป็นปัจจัยให้มีการออมและการลงทุน ขณะที่กลุ่มทฤษฎีของเคนส์ เห็นว่า ดอกเบี้ยไม่มี

ส่วนในการออมและการลงทุนแต่อย่างใดสิ่งที่ทำให้เกิดการออมและการลงทุนคือรายได้อ¹ หลัก
กฎหมายอิสลามได้แบ่งดอกเบี้ยออกเป็น 2 ประเภทคือ

(1) ดอกเบี้ยจากการกู้ยืม (Riba al Nasi'ah) หมายถึง ดอกเบี้ยที่เกิดจากการ
เลื่อนเวลาการชำระคืนหรือเป็นค่าตอบแทนในการรอคอยการชำระคืน

(2) ดอกเบี้ยจากการซื้อขายแลกเปลี่ยน (Riba al Fadl) หมายถึง ดอกเบี้ยอัน
เกิดจากการซื้อขายแลกเปลี่ยนในสิ่งที่ไม่เท่ากัน

ถึงแม้ว่าคำสอนของศาสนาอิสลามจะห้ามการคิดดอกเบี้ยก็ตาม แต่ศาสนาอิสลามส่งเสริม
ให้มีการค้าขาย ดังนั้นกำไรจากการค้าขายจึงเป็นที่อนุมัติในหลักกฎหมายอิสลาม นักปราชญ์ที่สำคัญ
ในศาสนาอิสลามจึงได้เสนอวิธีการประกอบธุรกิจที่ถูกต้องตามหลักกฎหมายอิสลามมาไว้แทนการคิด
ดอกเบี้ย ซึ่งวิธีการดังกล่าวก็คือ การร่วมลงทุนโดยการแบ่งปันผลกำไรขาดทุนระหว่างกัน (Profit and
Loss Sharing) ซึ่งหลักการดังกล่าวได้ถูกนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจของธนาคาร ไม่มี
ดอกเบี้ย กล่าวคือ ธนาคารจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในความเสี่ยงของการประกอบกิจการของผู้ขอ
สินเชื่อของธนาคาร โดยวิธีการร่วมลงทุนกับผู้ขอสินเชื่อของธนาคาร โดยมีรูปแบบการร่วมลงทุน 2
รูปแบบ คือ

(1) การเข้าเป็นหุ้นส่วน (Musharika) หมายถึงการที่ธนาคารเข้าร่วมลงทุนร่วม
กับผู้ขอสินเชื่อโดยต่างฝ่ายต่างมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการกิจการ เมื่อมีผลกำไรขาดทุน
เกิดขึ้นจากกิจการก็จะมีผลกำไรขาดทุนตามสัดส่วนของจำนวนทุนที่ลง การเข้าเป็นหุ้น
ส่วนโดยวิธีนี้ก็ได้มีการแบ่งย่อยออกเป็นหลายรูปแบบ เช่น ประเภทที่เข้าหุ้นโดยไม่มีการจำกัดความ
รับผิดชอบ การเข้าหุ้นโดยแรงงาน การเข้าหุ้นโดยอาศัยความเชื่อถือ แต่รูปแบบที่มีการใช้กันมากคือการ
เข้าหุ้นส่วนโดยจำกัดความรับผิดชอบตามจำนวนทุนที่ลง (Musharika al Inan) การเข้าเป็นหุ้นส่วน โดยวิธี
การนี้เมื่อมีการขาดทุนผู้เป็นหุ้นส่วนจะรับผิดชอบจำกัดตามจำนวนทุนที่ได้นำมาลงทุนในกิจการของหุ้น
ส่วนเท่านั้น

(2) การร่วมลงทุน (Mudaraba) หมายถึงการเข้าร่วมลงทุนโดยแบ่งผู้ร่วมลง
ทุนออกเป็นสองฝ่ายกล่าวคือ ฝ่ายที่ลงทุนเป็นเงินหรือทรัพย์สิน เรียกว่า Sahib al Mal ผู้ร่วมลงทุนฝ่าย
นี้จะเป็นผู้ออกเงินหรือทรัพย์สิน ส่วนผู้ร่วมลงทุนอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า Mudarib จะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ใน
การบริหารกิจการ โดยอาศัยความเชี่ยวชาญและความสามารถของคนในการประกอบกิจการ ผู้ร่วมลง
ทุนประเภทลงทุนเป็นเงินหรือทรัพย์สินจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับการบริหารของผู้ร่วมลงทุนซึ่งเป็นผู้ประกอบการ
ทั้งสองฝ่ายจะแบ่งปันผลกำไรขาดทุนกันตามอัตราส่วนที่ตกลงกันไว้ล่วงหน้า ในกรณีที่เกิดการขาด

¹ ชมเพลิน จันทรเรืองเพ็ญ, ทฤษฎีและนโยบายการเงิน, หน้า 101.

ทุน ผู้ร่วมลงทุนที่ลงทุนเป็นเงินหรือทรัพย์สินจะรับผิดชอบในผลขาดทุนในเงินหรือทรัพย์สินที่ลงทุนฝ่ายเดียวและจำกัดจำนวนเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ลงทุนในกิจการนั้น

นอกจากการเข้าร่วมลงทุนตามหลักกฎหมายอิสลามดังกล่าวข้างต้นแล้ว การเข้าร่วมลงทุนในลักษณะของบริษัทจำกัดตามกฎหมายของยุโรปตะวันตกก็เป็นที่ยอมรับตามหลักกฎหมายอิสลามว่าสามารถที่จะนำมาใช้ได้ โดยถือว่าการร่วมลงทุนในรูปแบบบริษัทจำกัดนี้ มีลักษณะใกล้เคียงกันกับวิธีการเข้าหุ้นส่วนแบบ Musharika al Inan

จากรูปแบบวิธีการดำเนินธุรกิจที่ได้จากข้อเสนอของนักปราชญ์ในศาสนาอิสลามได้นำมาสู่การปฏิบัติโดยได้มีการจัดตั้งธนาคาร ไม่มีดอกเบี้ยขึ้น ปัจจุบันธนาคารไม่มีดอกเบี้ยได้จัดตั้งและประกอบกิจการในประเทศต่างๆ มากกว่า 45 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้มีการจัดตั้งธนาคาร ไม่มีดอกเบี้ยขึ้นในประเทศฟิลิปปินส์ และประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย นอกจากนี้จะได้มีการจัดตั้งธนาคาร ไม่มีดอกเบี้ยขึ้นในแต่ละประเทศที่มีชาวมุสลิมเป็นชนส่วนใหญ่ของประเทศแล้ว ก็ยังได้มีความร่วมมือระหว่างประเทศจัดตั้งธนาคารอิสลามเพื่อการพัฒนา (Islamic Development Bank) ขึ้นที่ประเทศซาอุดีอาระเบีย ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ประเทศสมาชิก

การจัดตั้งธนาคาร ไม่มีดอกเบี้ยในทุกประเทศ มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันคือเพื่อให้บริการทางการเงิน โดยปราศจากจากคิดดอกเบี้ยและอยู่บนพื้นฐานการดำเนินธุรกิจตามหลักกฎหมายอิสลาม ธนาคาร ไม่มีดอกเบี้ยจึงมีวิธีการประกอบธุรกิจที่แตกต่างกับธนาคารพาณิชย์ทั่วไปดังต่อไปนี้

(1) การรับฝากเงิน แบ่งออกได้ 2 แบบคือ

- การรับฝากเงินประเภทต้องจ่ายคืน ได้แก่บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ และบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ผู้ฝากเงินในบัญชีทั้งสองประเภทจะไม่ได้รับดอกเบี้ยเป็นการตอบแทนการฝากเงินกับธนาคาร แต่อาจจะต้องจ่ายค่าบริการให้แก่ธนาคาร ไม่มีดอกเบี้ยในการเก็บรักษาเงินดังกล่าว ธนาคารจะไม่มีสิทธินำเงินจำนวนดังกล่าวไปใช้เพื่อประโยชน์ในการประกอบธุรกิจของธนาคารเว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าของบัญชี ซึ่งในกรณีนี้ ธนาคารไม่มีดอกเบี้ยอาจให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ฝากเงิน โดยการให้ของขวัญหรือให้สิทธิพิเศษในการใช้บริการของธนาคาร

- การรับฝากเงินเพื่อการลงทุน ผู้ฝากเงินเพื่อการลงทุนดังกล่าวจะทำความตกลงกับธนาคาร ไม่มีดอกเบี้ยให้ธนาคารนำเงินดังกล่าวไปใช้ในการลงทุนหาประโยชน์เพื่อแบ่งปันผลกำไรขาดทุนระหว่างกัน โดยธนาคารจะได้รับส่วนแบ่งจากผลกำไรในการลงทุนนั้น วิธีนี้เป็นวิธี

การร่วมลงทุน (Mudaraba) ตามหลักกฎหมายอิสลาม โดยผู้ฝากเงินเพื่อการลงทุนเป็นผู้ออกเงินลงทุน และธนาคารเป็นผู้ประกอบการ

(2) การให้สินเชื่อในทางการค้า ธนาคารจะนำเงินทุนของตนและเงินฝากไปลงทุนประกอบกิจการ หรือเข้าเป็นหุ้นส่วนหรือเข้าซื้อหุ้นเพื่อประโยชน์ของธนาคารในกิจการต่าง ๆ เช่น

-การเข้าลงทุนร่วมกับผู้ประกอบการไม่ว่าโดยวิธีการเข้าหุ้นส่วน (Musharika) การเข้าร่วมลงทุน (Mudaraba) หรือวิธีการเข้าถือหุ้นในบริษัท

-การขายสินค้าโดยการบวกเพิ่มกำไร (Murabaha) การขายสินค้าโดยวิธีการผ่อนชำระ (Bai' Bithman) การขายสินค้าแบบจองซื้อ (Bai' Salaf)

-การให้เช่าทรัพย์สิน เช่าซื้อ หรือลีสซิ่ง

(3) การให้สินเชื่อประเภทอื่น เช่น การเปิดเช็คเดอริฟิเคชัน การจำหน่ายตราสารเพื่อการลงทุน (Participation Terms Certificate) การเข้าเป็นหุ้นส่วนในการเกษตรกรรม (Muzara'ah)

5. จากรูปแบบการประกอบธุรกิจดังกล่าว จะเห็นได้ว่าธนาคารไม่มีดอกเบี้ยมีวิธีการประกอบธุรกิจที่แตกต่างไปจากการประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ทั่วไป ดังนั้น การที่จะจัดตั้งธนาคาร ไม่มีดอกเบี้ยขึ้นในประเทศไทย จึงต้องพิจารณาว่ารูปแบบกฎหมายในประเทศไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันมีความเหมาะสมและสามารถที่จะรองรับการประกอบธุรกิจของธนาคาร ไม่มีดอกเบี้ยหรือไม่ จากการศึกษาพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สรุปได้ดังนี้

(1) ธนาคารไม่มีดอกเบี้ยสามารถจัดตั้งขึ้นได้ตามวิธีการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ในรูปแบบวิธีการจัดตั้งและโครงสร้างการถือหุ้นโดยการจัดตั้งขึ้นเป็นบริษัทมหาชนซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังสามารถที่จะออกประกาศกระทรวงการคลังกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งธนาคาร ไม่มีดอกเบี้ย ให้สอดคล้องกับรูปแบบของธนาคาร ไม่มีดอกเบี้ยได้

(2) จากการพิจารณานิยามของคำว่า "การธนาคารพาณิชย์" ตามมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ เปรียบเทียบกับรูปแบบการประกอบธุรกิจของธนาคารไม่มีดอกเบี้ย พบว่านิยามความหมายดังกล่าวไม่ครอบคลุมถึงการประกอบธุรกิจของธนาคารไม่มีดอกเบี้ยเนื่องจากวิธีการให้สินเชื่อของธนาคารไม่มีดอกเบี้ยแตกต่างจากธนาคารพาณิชย์ และรูปแบบการประกอบธุรกิจจะเป็นลักษณะของการประกอบการค้าและประกอบธุรกิจอื่น ซึ่งต้องห้ามตามมาตรา 19 ทวิ ของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์

(3) จากผลของการประกอบธุรกิจที่แตกต่างกันระหว่างธนาคารพาณิชย์กับธนาคารไม่มีดอกเบี้ย ทำให้วิธีการควบคุม กำกับ ธนาคารพาณิชย์ที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ

การธนาคารพาณิชย์ ยังไม่สอดคล้องและครอบคลุมถึงการประกอบธุรกิจของธนาคารไม่มีดอกเบี้ย ดังนี้

ก. ข้อกำหนดในการดำรงเงินกองทุน และสินทรัพย์ต่าง ๆ ของธนาคารจะมีการกำหนดให้นำสินทรัพย์อื่นเป็นตราสารที่มีการคิดดอกเบี้ยนับรวมเป็นการดำรงสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ วิธีการเช่นนี้ ธนาคารไม่มีดอกเบี้ยไม่สามารถที่จะกระทำได้ ทำให้ธนาคารไม่มีดอกเบี้ยต้องนำเงินสดมาเป็นสินทรัพย์สำรองตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งทำให้การประกอบธุรกิจของธนาคารไม่มีดอกเบี้ยจะไม่มีความปลอดภัยเพราะขาดเงินสดในการลงทุน ทำให้เสียเปรียบในการแข่งขันกับธนาคารพาณิชย์ ดังนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังอาจกำหนดให้นำสินทรัพย์อย่างอื่นของธนาคารไม่มีดอกเบี้ยเข้าเป็นสินทรัพย์สำรองตามกฎหมายได้ด้วย

ข. ธนาคารไม่มีดอกเบี้ยมีวิธีการในการประกอบธุรกิจโดยการแบ่งปันผลกำไรขาดทุน โดยการเข้าร่วมลงทุนและการประกอบธุรกิจอื่นนอกจากการธนาคารพาณิชย์ ดังนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยจะต้องจัดให้มีมาตรการในการควบคุม กำกับธนาคารไม่มีดอกเบี้ยที่แตกต่างไปจากมาตรการในการควบคุม กำกับธนาคารพาณิชย์ทั่วไป ดังต่อไปนี้

- จะต้องกำหนดอัตราและวิธีการจ่าย ค่าตอบแทนแก่ผู้ฝากของธนาคารในการรับฝากเงินประเภทที่ต้องจ่ายคืน เพื่อไม่ให้ธนาคารจ่ายค่าตอบแทนตามอำเภอใจ รวมทั้งจะต้องควบคุมการประกาศโฆษณาเรื่องการจะให้ผลตอบแทนแก่ผู้ฝาก

-จะต้องมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการในกำหนดอัตราส่วนแบ่งผลกำไรขาดทุนระหว่างผู้ฝากกับธนาคารในการรับฝากเงินเพื่อการลงทุนให้เป็นไปโดยยุติธรรม แม้ว่าโดยปกติอัตราส่วนแบ่งผลตอบแทนจะมีการแข่งขันกันกับธนาคารพาณิชย์อยู่แล้วก็ตาม

-จะต้องจัดให้มีการกำกับให้กิจการที่ธนาคารไม่มีดอกเบี้ยเข้าร่วมลงทุนในการให้สินเชื่อโดยการร่วมลงทุน มีการกระจายการลงทุนเพื่อป้องกันความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจและเพื่อคุ้มครองผู้ฝากเงินกับธนาคาร และจะต้องกำกับให้มีการลงทุนในกิจการที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ นอกจากนี้ จะต้องกำหนดหลักเกณฑ์ในอัตราส่วนแบ่งผลกำไรขาดทุนระหว่างธนาคารกับผู้ประกอบการในการร่วมลงทุน (Mudaraba)

-จะต้องกำหนดวิธีการคิดผลกำไรมาตรฐานในการบวกเพิ่มกำไรในการค้าขายของธนาคารไม่มีดอกเบี้ย ไม่ว่าโดยวิธีการขายสินค้า การให้เช่าซื้อ หรือลีสซิ่งในการให้สินเชื่อในทางการค้า

นอกจากการไม่สอดคล้องกันระหว่างการประกอบธุรกิจของธนาคารไม่มีดอกเบี้ยกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบัน ธนาคารไม่มีดอกเบี้ยยังประกอบ

ธุรกิจตามหลักกฎหมายอิสลามในเรื่องอื่น ๆ เช่น การเข้าเป็นหุ้นส่วน (Musharika) การเข้าร่วมลงทุน (Mudaraba) การรับฝากทรัพย์ การเช่าทรัพย์ เช่าซื้อ ซึ่งหลักกฎหมายอิสลามมีทั้งส่วนที่เหมือนและแตกต่างกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น การดำเนินธุรกิจของธนาคารไม่มีดอกเบี้ย จึงต้องมีการปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกันกับกฎหมายของประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยไม่ยอมรับให้มีการบังคับใช้หลักกฎหมายอิสลาม

ข้อเสนอแนะ

จากที่ได้สรุปมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่า รูปแบบของธนาคารไม่มีดอกเบี้ย แม้จะประกอบกิจการธนาคารเช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ แต่รูปแบบการประกอบธุรกิจของธนาคารจะแตกต่างกัน ดังนั้นในการจัดตั้งธนาคารไม่มีดอกเบี้ยขึ้นในประเทศไทย ควรจะมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถจัดตั้งธนาคารไม่มีดอกเบี้ยและควบคุมกำกับกับการดำเนินกิจการของธนาคารไม่มีดอกเบี้ย ดังต่อไปนี้

1. วิธีการแก้ไขกฎหมาย

1.1 พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์

- แก้ไขนิยามคำว่า “การธนาคารพาณิชย์” และ “ให้สินเชื่อ” โดยเพิ่มเติมวิธีการประกอบธุรกิจของธนาคารไม่มีดอกเบี้ยไว้ในความหมายของนิยามดังกล่าว

- แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการถือครองทรัพย์สินเพื่อการค้าของธนาคารไม่มีดอกเบี้ย โดยให้ธนาคารไม่มีดอกเบี้ยสามารถถือครองทรัพย์สินทั้งที่เป็นสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ได้

- แก้ไขเพิ่มเติมวิธีการควบคุมการประกอบกิจการของธนาคารพาณิชย์ให้สามารถควบคุมกำกับกับการประกอบธุรกิจของธนาคารไม่มีดอกเบี้ยในรูปแบบต่าง ๆ

- แก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องการเข้าถือหุ้นในบริษัทจำกัดเพื่อการลงทุน ให้มีสิทธิเข้าถือหุ้นได้ตามความเหมาะสมของกิจการ แต่ควรที่จะเพิ่มข้อกำหนดให้ธนาคารจะต้องทำ ความตกลงขายหุ้นคืนให้แก่ผู้ถือหุ้นอีกฝ่ายที่ร่วมลงทุนเมื่อธนาคารได้ผลกำไรตามสมควรแล้ว

- ให้ธนาคารแห่งประเทศไทย ออกประกาศกำหนดให้ธนาคารไม่มีดอกเบี้ยสามารถดำรงเงินกองทุน เงินสดสำรอง สินทรัพย์สภาพคล่อง ให้เหมาะสมกับรูปแบบของธนาคารไม่มีดอกเบี้ย โดยให้นำบรรทัดฐานอื่นที่ไม่มีดอกเบี้ยรวมเป็นสินทรัพย์ของธนาคารด้วย

- ออกประกาศกระทรวงการคลังกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดตั้งธนาคารไม่มีดอกเบี้ยให้สอดคล้องกับเงื่อนไขการจัดตั้งธนาคารไม่มีดอกเบี้ย

1.2 พระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย

เนื่องจากพระราชบัญญัติการธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาสถาบันการเงิน โดยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์นำเงินส่งเข้ากองทุนเพื่อให้กองทุนนำเงินไปใช้เพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาสถาบันการเงิน โดยการให้กู้ยืมแก่สถาบันการเงินเมื่อสถาบันการเงินประสบกับวิกฤตการณ์ทางการเงินอย่างร้ายแรง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้ฝากเงินไว้กับธนาคาร กองทุนดังกล่าวนี้ สามารถที่จะนำเงินที่ธนาคารพาณิชย์ได้จ่ายสมทบไปใช้ในการประกอบธุรกิจอื่นซึ่งมีพื้นฐานในการคิกคอกเบี่ยจากการประกอบธุรกิจเช่นเดียวกัน ดังนั้น หากมีการกำหนดให้ธนาคารไม่มีคอกเบี่ยเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนดังกล่าว ก็จะทำให้ธนาคารไม่มีคอกเบี่ยต้องเข้าผูกพันในระบบการคิกคอกเบี่ยซึ่งขัดกับหลักการของธนาคารอีกเช่นเดิม ผู้เขียนมีความเห็นว่าควรจะมีการจัดตั้งองค์กรรับประกันความเสี่ยงของผู้ฝากเงินกับธนาคารไม่มีคอกเบี่ย แทนการที่ธนาคารไม่มีคอกเบี่ยจะเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาสถาบันการเงิน กล่าวคือ องค์กรดังกล่าวนี้จะทำหน้าที่ในการรับประกันการฝากเงินของผู้ฝากเงินประเภทที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม ทั้งนี้ องค์กรดังกล่าวจะต้องไม่เข้าทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจที่มีการคิกคอกเบี่ยอย่างเด็ดขาด

1.3 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

โดยที่วิธีการสำคัญของการประกอบธุรกิจของธนาคารไม่มีคอกเบี่ยคือ การแบ่งปันผลกำไรขาดทุนจากการเข้าเป็นหุ้นส่วนในการประกอบกิจการ และกิจการนั้นจะต้องประกอบธุรกิจตามหลักกฎหมายอิสลาม ดังนั้น รูปแบบการจัดตั้งหุ้นส่วนประเภทการร่วมลงทุน (Mudaraba) จึงควรจะให้มีความชัดเจนนอกเหนือจากการเข้าเป็นหุ้นส่วนแบบห้างหุ้นส่วนสามัญ ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัด เนื่องจากการร่วมลงทุนโดยวิธีนี้ มีความแตกต่างกับวิธีการเข้าหุ้นส่วนที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คือ หุ้นส่วนทั้งสองฝ่ายจำกัดความรับผิดชอบที่หุ้นส่วนประเภทผู้ประกอบการมีอำนาจในการจัดการงานของกิจการ ซึ่งแตกต่างกับลักษณะของการเข้าเป็นหุ้นส่วนแบบจำกัดความรับผิดชอบประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบจะไม่มีส่วนร่วมในการบริหารกิจการของห้าง และในกรณีของการเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัด ผู้ถือหุ้นมีสิทธิที่จะออกเสียงในการบริหารกิจการของบริษัท ซึ่งหากไม่แก้ไขแล้วผู้เข้าเป็นหุ้นส่วนตามหลักกฎหมายอิสลามจะต้องรับผิดชอบอย่างหุ้นส่วนสามัญ ถึงแม้ว่ากฎหมายอิสลามเกี่ยวกับการเข้าหุ้นส่วนจะแตกต่างจากกฎหมายไทยแต่ไม่ใช่กฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและไม่ขัดกับศีลธรรมอันดีของประชาชนซึ่งสามารถไขว้กันระหว่างหุ้นส่วนตามสัญญาที่ตกลงต่อกันระหว่างหุ้นส่วนแต่ข้อตกลงดังกล่าวก็ไม่ผูกพันถึงบุคคลภายนอกซึ่งไม่ใช่คู่สัญญาจัดตั้งหุ้นส่วน ดังนั้นข้อตกลงในการจำกัดความรับผิดชอบจึงไม่มีผลต่อบุคคลภายนอก เมื่อไม่มีกฎหมายรองรับการเข้าหุ้นส่วนตามกฎหมายอิสลามดังกล่าวผู้เข้าเป็นหุ้นส่วนจะต้องรับผิดชอบอย่างผู้ถือหุ้นของห้างหุ้นส่วนสามัญทุกกรณี

จากวิธีการจัดตั้งธนาคารไม่มีดอกเบี้ยโดยการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวข้างต้น จะต้องมีการแก้ไขกฎหมายที่สำคัญถึง 3 ฉบับด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ไขในส่วนพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ที่จะต้องมีการแก้ไขเป็นอย่างมาก เนื่องจากการประกอบธุรกิจของธนาคารไม่มีดอกเบี้ยแตกต่างจากการประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ การที่จะแก้ไขเพื่อให้ระบบของธนาคารไม่มีดอกเบี้ยอยู่ในพระราชบัญญัติที่ควบคุมการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ จึงทำให้เกิดความยุ่งยากในการจัดการบริหารและการควบคุมเพื่อให้เป็นไปในทางเดียวกัน ผู้เขียนมีความเห็นว่าการแก้ไขกฎหมายจึงไม่ใช่วิธีการที่เหมาะสม

2. การบัญญัติกฎหมายเฉพาะขึ้นไว้กับธนาคารไม่มีดอกเบี้ย

ควรจะมีการตราพระราชบัญญัติจัดตั้งธนาคารไม่มีดอกเบี้ยขึ้นเป็นการเฉพาะ เช่นเดียวกับการจัดตั้งสถาบันการเงินอื่นนอกเหนือจากธนาคารพาณิชย์ พระราชบัญญัตินี้ควรจะมีองค์ประกอบดังนี้

2.1 วิธีการจัดตั้งธนาคารไม่มีดอกเบี้ย อาจจะทำให้รูปแบบของการจัดตั้งเช่นเดียวกับการจัดตั้งธนาคารพาณิชย์ โดยกำหนดให้มีการจัดตั้งขึ้นเป็นบริษัทมหาชนและมีการกระจายการถือหุ้นเพื่อไม่ให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดถือหุ้นในลักษณะเป็นการครอบงำกิจการของธนาคาร

2.2 เรื่องการประกอบธุรกิจ ควรจะกำหนดให้ธนาคารไม่มีดอกเบี้ยประกอบธุรกิจได้เฉพาะกิจการตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามเท่านั้นและไม่เกี่ยวข้องกับการคิดดอกเบี้ย และควรกำหนดวิธีการ ขั้นตอนในการประกอบธุรกิจไว้ให้ชัดเจนเพื่อให้วิธีการของธนาคารไม่มีดอกเบี้ยในการประกอบธุรกิจมีกฎหมายรองรับ เช่น เรื่องการเข้าเป็นหุ้นส่วน (Musharika) และการร่วมลงทุน (Mudaraba) ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการประกอบธุรกิจของธนาคารไม่มีดอกเบี้ย และควรกำหนดให้ธนาคารสามารถที่จะกำหนดวิธีการในการประกอบธุรกิจอื่น ๆ ภายใต้กฎหมายอิสลามขึ้นเป็นการเพิ่มเติมต่อไปได้ การประกอบธุรกิจดังกล่าวจะต้องได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยและองค์กรทางศาสนา

2.3 การควบคุมและกำกับธนาคารไม่มีดอกเบี้ย ควรจะกำหนดวิธีการควบคุมและกำกับวิธีการประกอบธุรกิจของธนาคารไม่มีดอกเบี้ยในส่วนของการดำรงเงินกองทุน เงินสดสำรองและสินทรัพย์ของธนาคารให้แตกต่างไปจากการดำรงเงินกองทุน เงินสดสำรอง และสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ โดยกำหนดให้เงินฝากประเภทที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามและตราสารชนิดอื่นของธนาคารไม่มีดอกเบี้ยเป็นสินทรัพย์ในการดำรงเงินกองทุนและสินทรัพย์อื่น นอกจากนี้รัฐบาลควรจะสนับสนุนการประกอบธุรกิจของธนาคารไม่มีดอกเบี้ยโดยการออกพันธบัตรประเภทเพื่อการลงทุนโดยไม่มีดอกเบี้ยให้แก่ธนาคารด้วย และนับพันธบัตรดังกล่าวเป็นสินทรัพย์ของธนาคารเพื่อการดำรงสินทรัพย์ดังกล่าวข้างต้นด้วย

2.4 องค์กรควบคุมและกำกับธนาคารไม่มีดอกเบี้ย นอกจากธนาคารแห่งประเทศไทยจะทำหน้าที่ดูแล ควบคุม กำกับการค้าวงเงินกองทุนและสินทรัพย์ของธนาคารไม่มีดอกเบี้ย เพื่อให้กิจการของธนาคารไม่มีดอกเบี้ยมีความมั่นคงและเป็นการคุ้มครองผู้ฝากเงิน ผู้ถือหุ้น และเจ้าหน้าที่ของธนาคารแล้ว องค์กรที่ควรจะต้องจัดให้มีเพิ่มเติมนอกเหนือจากธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อรองรับการประกอบธุรกิจของธนาคาร คือ

-องค์กรทางศาสนา ควรจะกำหนดให้มีการจัดตั้งองค์กรทางศาสนาอิสลามขึ้นในธนาคารไม่มีดอกเบี้ย โดยให้มีหน้าที่พิจารณาการประกอบธุรกิจของธนาคารไม่มีดอกเบี้ยว่าการประกอบธุรกิจดังกล่าวถูกต้องตามหลักกฎหมายอิสลามและคำสอนของศาสนาอิสลามหรือไม่ องค์กรดังกล่าวจะประกอบด้วย ผู้ทรงความรู้ทางเศรษฐกิจและกฎหมายอิสลามเป็นคณะกรรมการไม่น้อยกว่า 3 คน

-องค์กรรับประกันการฝากเงิน ควรกำหนดให้มืองค์กรรับประกันการฝากเงินของผู้ฝากเงินประเภทที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม เนื่องจากธนาคารจะต้องค้ำประกันการคืนเงินฝากดังกล่าวแก่ผู้ฝากซึ่งแตกต่างจากผู้ฝากเงินประเภทเพื่อการลงทุนที่ธนาคารต้องจ่ายคืนแก่ผู้ฝากตามอัตราส่วนกำไรขาดทุนที่ได้รับจากการประกอบกิจการ องค์กรดังกล่าว ควรจะจัดตั้งขึ้นโดยรัฐบาลภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย เช่นเดียวกับกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนา ระบบการเงิน องค์กรดังกล่าวควรจะสามารถกำหนดงบประมาณขององค์กรได้เอง โดยไม่ต้องพึ่งงบประมาณของรัฐ ซึ่งรัฐจะต้องให้การสนับสนุน โดยการให้กู้ยืมเงิน โดยไม่คิดดอกเบี้ยแก่องค์กรดังกล่าวเป็นทุนเริ่มแรก

-องค์กรตรวจสอบบัญชีเพื่อการลงทุน ควรจะจัดให้มืองค์กรตรวจสอบบัญชีเพื่อการลงทุนเป็นองค์กรกลางในการสอบบัญชีระหว่างธนาคาร ไม่มีดอกเบี้ยกับผู้ฝากเงินเพื่อการลงทุนและธนาคาร ไม่มีดอกเบี้ยกับผู้ขอสินเชื่อกับธนาคาร โดยการร่วมลงทุนประเภทต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองผู้ฝากเงินเพื่อการลงทุนให้ได้รับความเป็นธรรมจากการแบ่งปันผลกำไรขาดทุนในการลงทุนร่วมกับธนาคารไม่มีดอกเบี้ย องค์กรดังกล่าวอาจจัดตั้งขึ้นเป็นหน่วยงานของธนาคารแห่งประเทศไทย หรือโดยให้เอกชนขออนุญาตจัดตั้งต่อธนาคารแห่งประเทศไทย โดยธนาคารแห่งประเทศไทยจะเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขในการจัดตั้งองค์กรดังกล่าว องค์กรตรวจสอบบัญชีเพื่อการลงทุนจะมีรายได้จากการตรวจสอบบัญชีโดยคิดจากกิจการที่ทำการตรวจสอบ

การตราพระราชบัญญัติขึ้นใหม่เพื่อรองรับการจัดตั้งธนาคารไม่มีดอกเบี้ยดังกล่าวข้างต้น จะทำให้การจัดตั้ง การประกอบธุรกิจและวิธีการกำกับดูแลการประกอบกิจการของธนาคารไม่มีดอกเบี้ย

เบี่ยสามารถที่จะดำเนินการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าการที่จะแก้ไขพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์และกฎหมายอื่น

จากการศึกษาข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่าการจัดตั้งธนาคาร ไม่มีดอกเบี้ยควรจะได้รับ การส่งเสริมและสนับสนุนด้วยเหตุดังต่อไปนี้

1. เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ชาวมุสลิมปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาในด้านเศรษฐกิจ
2. เพื่อส่งเสริมให้มีการออมทรัพย์เพื่อประโยชน์ของผู้ออม โดยเฉพาะการออมทรัพย์เพื่อการประกอบพิธีหัจญ์ของชาวมุสลิม
3. เพื่อสนับสนุนให้มีการนำเงินออมไปลงทุน พัฒนาโดยเฉพาะการพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ยังต้องการการพัฒนาเพื่อรองรับการลงทุนในโครงการต่าง ๆ
4. เพื่อสนับสนุนให้มีระบบธนาคาร ไม่มีดอกเบี้ยในประเทศไทย ซึ่งจะทำการเปรียบเทียบและมีการแข่งขันกับระบบของธนาคารพาณิชย์ทั่วไปซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้บริการของธนาคาร
5. เพื่อป้องกันไม่ให้ชาวมุสลิมในประเทศไทยนำเงินออมไปฝากไว้กับธนาคาร ไม่มีดอกเบี้ยที่จัดตั้งขึ้นในประเทศอื่น ซึ่งจะทำให้เงินออมจำนวนดังกล่าวไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจในประเทศไทย
6. เพื่อส่งเสริมให้มีการระดมเงินออมจากผู้มีเงินออมไปสู่การลงทุนโดยตรง เนื่องจากการฝากเงินในบัญชีเพื่อการลงทุนของธนาคาร ไม่มีดอกเบี้ย จะเป็นการนำเงินออมไปลงทุนร่วมกันกับผู้ประกอบการ โดยธนาคาร ไม่มีดอกเบี้ยเป็นผู้จัดการเงินทุนจากบัญชีดังกล่าว เช่นเดียวกับกับการจัดการกองทุนของบริษัทจัดการกองทุนตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

การจัดตั้งธนาคาร ไม่มีดอกเบี้ย โดยวิธีการแก้ไขพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์จะมีผลให้เกิดธนาคาร 2 ระบบที่ดำเนินธุรกิจแตกต่างกันถูกควบคุมกำกับโดยกฎหมายเดียวกัน ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะทำให้วิธีการควบคุมกำกับกระทำได้โดยยุ่งยากเพราะการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับให้ธนาคารระบบใดระบบหนึ่งปฏิบัติก็จะมีผลถึงธนาคารอีกระบบหนึ่งด้วย วิธีการแก้ไขกฎหมายเพื่อการจัดตั้งธนาคาร ไม่มีดอกเบี้ยจึงมีความไม่เหมาะสมเนื่องจากการประกอบธุรกิจและวิธีการควบคุมการประกอบธุรกิจของธนาคาร ไม่มีดอกเบี้ยแตกต่างจากธนาคารพาณิชย์ตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ดังนั้น จึงควรตราพระราชบัญญัติขึ้นเป็นการเฉพาะสำหรับธนาคาร ไม่มีดอกเบี้ย เช่นเดียวกับกับวิธีการจัดตั้งสถาบันการเงินอื่นที่มีรูปแบบการประกอบธุรกิจและวัตถุประสงค์แตกต่างจากธนาคารพาณิชย์ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการควบคุมและบริหารในการออกกฎระเบียบเกี่ยวกับธนาคาร ไม่มีดอกเบี้ย